

Tija: Ekspedīcijā uz Pleskavu ilgi mēs bijām. Pirmais, kur apstājāties – nakšņojām Pečoros skoliņā vietējā. Es atceros – mēs ar Valdu aizgājām pastaigāties pa Pečoriem. Tā lepmi ejam, pastaigājāties – tādas diezgan pašpārliecinātas meitenes. Mēs taču no citas republikas atbraukušas esam! Diezgan skaļi latviski runājāties. Pēkšņi dzirdam: “Jūs no Latvijas?” Mēs tā apjūkam uzreiz. Nu ja – tātad nedrīkst vis tik droši svešā zemē justies. Bet gribējās taču kaut kā paspīdēt – mēs kā ārzemnieces!
Kādas dienas bijām Pečoros, pēc tam braucām uz Pleskavu.

Mirdza: Ko jūs Pečoros vēl darījāt?

Māra: Man liekas, mēs kaut ko arī paskatījāties, klosterī bijām, kaut ko redzējām. Arī Pleskavā mūs uz vai ap to Kremli vadāja.

Mirdza: Novgorodā jūs nebijāt?

Tija: Nē, Fabriciuss tik tālu neaizgāja. Mums bija pa viņa cīņu vietām jābrauc.

Māra: Es tikai atceros, ka bija ilgi, ka gribējās ātrāk atpakaļ. Un skolotāja Rēpele bija pārņemta ar to visu, ko mēs tur klausījāties un darījām.

Tija: Bet viņa arī saslima tās ekskursijas laikā. Viņai atbrauca vīrs pakaļ un aizveda.

Māra: Tad viņa arī vairs, man liekas, i neatveseļojās.

Tija: Vēstures klasēm prakse bija katru gadu. Pēc 9. klases bijām Burtniekos ekspedīcijā. Mēs veselu nedēļu Burtnieku skolā dzīvojām un anketējām vietējos iedzīvotājus. Mums bija tāda anketu grāmatiņa ar nezin cik – vai 100 jautājumiem iekšā, un pie katra cilvēka bija jāiet un šie visi jautājumi viņam jāuzdod un jāpiefiksē.

Māra: Vēl bija strēlnieku muzejs. Vai jūs atceraties? Mēs no rīta aizbraucām, apsēdāmies sarkano strēlnieku muzejā pie viena stenda, un pa dienu pa diviem stendiem pārvirzījāmies uz priekšu un tad braucām mājās. Vienreiz autobuss salūza. No Strenčiem ar kājām nācām ziemā. Bija jautri.

Tija: Mēs jau varējām gaidīt, kad kāds atbrauks pakaļ.

Māra: Toreiz nebija mobilo telefonu.

Ilona: No Saules mēs zvanījām, man liekas.

Māra: Saulē jau kaut kas brauca pakaļ.

Tija: Zvanīt, man liekas, mēs gājām uz psihoneiroloģisko slimnīcu.

Ilona: Otrā dienā bija jau uz skolu jāiet. Kas gājām kājām, visi bijām. Tie, kas palika Strenčos, tie neatnāca.

Māra: Tomēr tas strēlnieku muzejs man ir palicis tādās smagās atmiņās. Mēs vairākas reizes uz to muzeju braucām, pēc tam vairs nekad neesmu gribējusi.

Vija: Mēs pie Ilmāra Īverta arī vienreiz braucām. Tur bija jautra satikšanās pie viņa Rīgā Radio mājā.

Mirdza: Bet kura klase tā bija, ar kuriem mēs ar to etnogrāfiju vairāk darbojāmies – “Ieļīcas” pētījām un zīmējām, nebiji, Viola, tad tu?

Ruta: Mūsu klase tā bija. Ļoti interesanti bija!

Mirdza: Visi bija sajūsmā! Pateicoties šai vēstures klasei “Ielīcas” taču “aizgāja” – kā tāda slavena sēta. Filmu uzņēma pēc tiem materiāliem, ko skolēni bija sazīmējuši!

Ruta: Mēs tos pakšus zīmējām un riņķus skaitījām plītij.

Māra: Iespējams, ka katrai klasei bija sava specializācija.

Viola: Es atkal nevaru pateikt, kāda mums bija specializācija. Pēc pirmās vidusskolas klases mēs bijām Raunā – līdzīgi kā jūs socioloģiskos pētījumus veicām arī ar tiem n-tiem jautājumiem. Veselu nedēļu. Tā bija burvīga prakse.

Es zinu, ka mēs bijām, manuprāt, arī Maskavā Kremlī, pateicoties skolotājai Rēpelei. Viņa izcīnīja, ka mēs tur varam izstaigāt, pat Ļeņina kabinetā bijām, arī mauzolejā.

Māra: Bet mēs vēl vairākas reizes braucām uz kādu Pleskavas skolu – droši vien pie Pleskavas vēstures klases. Es pirmoreiz mūžā tur redzēju kaprona zeķbikses – tādas smalkas, plānas. Redzēju, ka arī kaut kas tāds ir pasaulē.

Bet atceraties to partizānu katlu? Vai to mēs vedām kā vēstures klase no Igaunijas? Tas bija kaut kur ap Paidi, jo es zinu, ka tā ir vienīgā reize, kad es tai pilsētā esmu bijusi. Mēs autobusā aizbraucām, atkal tur staigājām, intervējām un runājām. Atradām kaut kādu katlu, kurā partizāni ir vārijuši ēst. Mēs viņu vedām uz Valku. Kaut kādu drausmoni melnu! Bet skolotāja Rēpele bija pārļaimīga, ka mēs to katlu dabūjām.

Viola: Muzejā viņš arī bija.

Tija: Es to neatceros. Laikam tā kā es ar to vēsturi pārāk nebiju... Man jau vairāk bija citas nodarbes skolā. Tas nebija saistīts ar vēstures klasi.

Māra: Laikam tad es būšu gājusi vēstures pulciņā.

Tija: Man bija citi pulciņi.

Māra: Mums tak visādi pulciņi bija – šausmīgi daudz. Mēs visur piedalījāmies.

Mirdza: Tas bija laiks, kad bija viens no jaunajiem pedagogiem. Kad uz skolu kādreiz atbrauca tie strēlnieki – vīri jau gados. Atbrauc tāds – viņš kaut kur pie Omuļupes ir cīnījies. Man tagad ar savu klasi jāiet viņam līdz. Viņš saka, ka tur ir bijis tilts. Aizejam līdz Emajegi – vienpadsmit kilometri! Saka: “Jā, šiten kaut kur bija.” Mani bērni jau piekusuši, bet jāiet vēl, un viņš meklē to tiltu. Vakars jau nāk... Viņi bija fanātiķi šitie vīri.

Rēpele vienmēr pienāca un teica: “Mirdza, vai tu varēsi iet?” Nevarēju atteikt, bija jāiet.

Māra: Mēs bijām vēstures klase, bet paralēlklase – traktorklase.

Mirdza: Cik es atceros, skolēni gribēja mācīties šajā vēstures klasē, jo tas bija tā kā logs uz pasauli. Kaut kas jauns un interesants, nepiedzīvots. Lai vai kā, bet ar skolēniem skolotāja Rēpele prata atrast kontaktu – tāda mafija!

Māra: Es tikai atceros, ka tā paralēlklase teica, ka mēs ceļot degunus gaisā un uzskatot, ka esot labāki, augstāki, ka mēs esam tai vēstures klasē, un viņi ir vienkārši parastā klasē. Bet viņi tiesības dabūja – ar mašīnām vai traktoriem. Mums nebija tiesību. Bet mums vēl bija kaut kāds bibliogrāfijas kurss – mēs toreiz visu zinājām, es būtu varējusi bibliotēkā strādāt.

Mirdza: Bet jūs arī vairāk kaut kur tikāt no skolas – tādās prezentācijās, kad kādi viesi vai kas bija skolā.

Māra: Man liekas, ka mēs uz to muzeju pie Rēpeles ekskursijas vadīt sākām iet kādā 5. klasē. Kad atbrauca viesi, skrējām katra par savu stendu stāstīt. Tas bija ļoti jauki, ka varēja tikt no stundas ārā.

Tija: No mūsu klases par vēsturnieku tapa viens – Arvīds. Ilze arī. Viņa ir arheologs Maskavā. Tāpat turpina strādāt savā institūtā. Pēta kaulus. Tā viņa teica, ka pietiks manam un vēl mani diviem mūžiem, ko pētīt kaulu vecumu. Viņa brauc katru vasaru uz Latviju. Mēs katru vasaru arī satiekamies. Salidojumi kādu brīdi mums nav bijuši. Mēs apsīkuši, bet ar Ilzi un ar Inesi mums ir vienkārši tādas savstarpējas tikšanās. Ilze kad brauc no Maskavas, paliek pie Ineses Gaujienā, un tad mēs tur saskrienamies.

Mirdza: Tolaik jau skolotāja Rēpele bija ar vārdu visas valsts mērogā. Kā pazvanīja no 1. vidusskolas skolotāja Rēpele, viss tika nokārtots. Es pat zinu, ka vēlāk braucu uz Rīgu un tad man nāca klāt tie bijušie universitātes vēstures fakultātes studenti, kas pie viņas bija praksē, jo pie viņas studenti burtiski plēsās. To, ko viņa iedeva jauniem pedagogiem – paši viņi teica – nekur neesot republikā tik daudz devuši.

Māra: Mums jau katru gadu bija kādi 3-4 praksē.

Mirdza: Te taču bija arī, atceraties, toreiz tā slavenā grupa, kur bija Vilis Seleckis. Viņi bija pirmie, kas šeit Valkā, Zvaigžņu ielā nacionālo sarkanbaltsarkano karogu piekāra. Prakses laikā. Tur, kur salons tajā mājā tagad ir. Tad bija šausmīgas nepatikšanas. Tur bija arī Vija Daukšte no Valmieras augstskolas.

Tija: Viņa bija gan praksē, gan audzinātāja mūsu klasei.

Māra: Vija Daukšte mums bija liela draudzene. Viņi ar to Daukštu vēl nebija precējušies. Viņi vēl cerējās tai prakses laikā. Atceros, ka mēs vēl uzdāvinājām kaut kādu rotaļlietu abiem diviem.

Mirdza: Man bija tā laime būt ar četriem mūsu vidusskolas skolēniem veselu mēnesi Krimā ar skolotāju Rēpeli – tikai pateicoties viņas pētījumiem. Skolas muzejs – kas tur bija par darbu ieguldīts! Bet atceraties pārgājienus pa apkārtni? Mums taču bija jāiet 25 kilometri vidusskolas klasēm. Rudenī un pavasarī! Un gājām!

Māra: Nebija jau slikti, bija jautri! Es atceros, kā mēs uz Ērgemes pilsdrupām gājām. Vai dieniņ! Visu izložņājām un izkāpelējām. Es ar prātu saprotu, cik tas bija bīstami, bet tomēr bija interesanti.

Māra: Muzejs, skolotāja Rēpele – tas bija skolai tāds brends. Atceros, kad mēs aizgājām uz universitāti mācīties, Valkas 1. vidusskolu visi zināja.

Mirdza: Tikai caur Rēpeli. Es vēl teicu: “Mums jau daudz skolotāju!” “Nē, nē, tikai Mirdza Rēpele!”

Viola: Kad skolotāja saslima, tad arī vēstures klases beidzās. Nebija citi, kas to jūgu velk. Tas bija smags darbs. Tās vēstures klases bija iespējamās tikai pateicoties skolotājai Rēpelei.

Mirdza: Vai redzējāt, kā šodien Valkā brauca viena mašīna un filmēja? Acīmredzot, kaut ko saistībā ar Lāčplēša dienu.

Māra: Paies vēl kāds laiks, un mēs skatīsimies nākamās filmas...

Saruna pierakstīta Valkas bibliotēkā 2017. gada 9. novembrī.

Ilustrācijai izmantoti ekrānuzņēmumi no kinožurnāla "Padomju Latvija" Nr. 19 (1975).